

17. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник / О. П. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.
18. Столович Л. Н. Красота, добро, истина : Очерк истории эстетической аксиологии / Л. Н. Столович. – М., 1994. М. : Республика, 1994. – 464 с.
19. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1978. – 263 с.
20. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.
21. Философский словарь / [под ред. И. Т. Фролова]. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1986. – 590 с.
22. Философский энциклопедический словарь / [редкол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы]. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.

Цзи Лей

**КУЛЬТУРА ХУДОЖЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ
КАК ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ ОСНОВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА**

В статье систематизирован научно-теоретический материал по определению сущности и содержания культуры художественно-педагогического общения, которая является достаточно сложным феноменологическим образованием и рассматривается с позиций различных научных подходов. Определена система понятий, связанных с проблемой исследования, раскрыта их сущность. Установлено, что сложившуюся культуру художественно-педагогического общения будущего учителя изобразительного искусства можно считать предпосылкой эффективной художественно-педагогической деятельности, которая заключается не только в разнообразном и многоплановом взаимодействии с детьми, родителями, педагогическими работниками, общественностью, представителями социальных институтов и т.п., но и играет решающую роль в повышении уровня эстетически-нравственных чувств человека, в развитии его привлекательной эмоциональной чувствительности, поскольку является источником человеческих эстетических впечатлений, которые способствуют развитию творческого воображения, фантазии, образного мышления, углубленных духовных ценностей.

Ключевые слова: культура, культура общения, педагогическое общение, художественное общение, художественно-педагогическое общение, будущий учитель изобразительного искусства.

Tszi Ley

**THE ESSENCE AND CONTENT OF THE CULTURE
OF ARTISTIC-PEDAGOGICAL COMMUNICATIONS
OF THE FUTURE TEACHER OF FINE ARTS**

The article presents the systematic scientific and theoretical analysis for defining the essence and content of culture of artistic-pedagogical communications that are quite complex phenomenon and are examined in the perspective of different scientific approaches. The article provides the overview of the range of terms related to the subject of examination as well as the essence of such terms.

The article leads to the conclusion that one of important challenges for professional education of future fine arts teachers is the task of breeding them up with high standard pedagogical-artistic communications, namely because professional artistic-pedagogical communications are deemed as pre-condition for successful pedagogical-artistic work that implies not only variety and multiple topics for interactions with children, parents, pedagogical professionals, society at whole as well representatives of certain social institutions etc. but also are one of key drivers for shifting the level of esthetical and moral reflections of the person and developing its positive emotional sensuality due to generating human esthetic impressions that promote the progress of artistic ideas and fantasies, abstractive minds, basic moral priorities etc.

The results of the analysis of scientific sources made stipulated our general understanding of the essence of culture of pedagogical-artistic communications of future fine arts teacher as the system of artistic-communicative rules, knowledge, habits and values that are implemented through the teachers' interaction with all participants of study and education process, such interaction being focused on creation of communication links and relations within the pedagogical-artistic education that will most efficiently respond to the core of fine arts and creative means of perception of fine arts, as well as promote the trainings for intelligence and emotional part as a result their non-linear impact on the students.

Key words: culture, communications culture, pedagogical communications, artistic communications, pedagogical-artistic communications, future teacher of fine arts.

Подано до редакції 20.12.2018.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Н.В.Гузій

УДК 316.77-057.54-047.58

© 2018

Щербина Д.В.

**АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ ОСВІТНІХ КОНСУЛЬТАНТІВ**

У статті висвітлено концептуальну акме-орієнтовану модель формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів. Обґрунтовано необхідність розроблення акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури освітніх консультантів відповідно до специфіки їхньої діяльності, вимог до професійної діяльності, визначених у державних стандартах. Охарактеризовано основні складники представленої моделі: мета, акмеологічний підхід, принципи, компоненти комунікативної культури, зміст підготовки, етапи формування комунікативної культури

майбутніх освітніх консультантів, педагогічні умови, за яких процес формування комунікативної культури стане ефективнішим, форми та методи; критерії і показники, рівні сформованості, результат, структурні блоки.

Ключові слова: комунікативна культура, акме-орієнтована модель, освітній консультант.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів детермінується сьогодні соціальним замовленням на певний рівень професійної компетентності фахівця. Майбутньому консультанту освітньої галузі, який прагне стати затребуваним і успішним на вітчизняному та європейському ринках праці, треба не тільки постійно опановувати нові технології і методики, але й змінювати види своєї діяльності, дійсно володіти сукупністю конкурентоспроможних властивостей. Зазначені причини формують пріоритети у навчанні студентів і способи вирішення реальних проблемних ситуацій на засадах розвиненої комунікативної культури, а саме: вміння знаходити і ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел (включаючи віртуальні), володіти кількома іноземними мовами; приймати адекватні рішення в різних нештатних ситуаціях, успішно працювати в колективах, члени яких здатні генерувати і сприймати нові ідеї, а головне – втілювати їх у життя.

Інтеграція України у Європу все більше підтверджує актуальність проблеми вдосконалення підготовки майбутніх освітніх консультантів у вищих навчальних закладах. На жаль, донедавна у системі педагогічної освіти України не існувало інституту підготовки дорадників педагогічного профілю, освітніх консультантів, що негативно позначалося на якості реалізації дорадчих функцій персоналом методичних служб у наданні високопрофесійних консультативних послуг в освітній сфері, призводило до неправомірної підміни педагогічного консультування та методичної допомоги формальним інспектуванням, що входить у протиріччя із сучасними гуманістичними пріоритетами розвитку освітньої сфери [1, с. 169]. Як зазначалося вище, необхідність формування комунікативної культури освітніх консультантів зумовлена тим, що фахове спілкування є передумовою їхньої ефективної професійної діяльності й передбачає різноманітну та багатопланову, а головне – конструктивну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу. А отже, формування комунікативної культури освітніх консультантів є актуальним напрямом наукового дослідження.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у висвітленні концептуальної акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів.

Виклад основного матеріалу дослідження... У процесі наукового пошуку виявлено, що підготовка майбутніх освітніх консультантів у нашій державі відбувається відповідно до чинного законодавства. Ключовим є Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. Так, ч. 2 ст. 10 Закону встановлює, що державні стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ). Відповідно до цього було здійснено аналіз освітніх стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих навчальних програм з окремих дисциплін, що дало можливість встановити їхню недостатню орієнтованість на формування комунікативної культури консультантів освітньої галузі. Розгляд вимог до професійної діяльності майбутніх освітніх консультантів, визначених в освітньо-кваліфікаційних характеристиках та освітньо-професійній програмі свідчить про тісний зв'язок означених фахівців з комунікативною діяльністю.

Аналіз навчального плану професійної підготовки магістрів за спеціальністю 073 Менеджмент (Дорадництво) дозволив дійти до висновку, що у навчальних дисциплінах, які представлені у зазначеному навчальному плані у циклі професійної та практичної підготовки (дисципліни спеціальної підготовки), закладено значний потенціал для розвитку комунікативної культури студентів. За їх допомогою, безумовно, можна сприяти формуванню окремих показників комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти, але у пояснювальних записках до робочих навчальних програм з цих дисциплін, у їхньому змісті відсутні мета та завдання щодо формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти. Комунікативний потенціал виявлено в змісті дисципліни «Основи педагогічного консультування», «Основи педагогічного професіоналізму», що сприяє засвоєнню студентами знань про типи і моделі взаємодії та формуванню умінь раціонально користуватися ними у повсякденній практиці з окремою людиною або колективом, набуттю здатностей до продуктивної організації та самоорганізації професійної діяльності та самовдосконалення, у тому числі й у комунікативній культурі. Виявлено, що навчальний план підготовки магістра-консультанта містить спеціально зорієнтовані на формування комунікативної культури та культури професійного спілкування навчальні дисципліни («Комунікативна культура та основи педагогічної конфліктології», «Етика професійного спілкування та професійна іміджеологія», «Мовленнєвий етикет у комунікативній діяльності»), які представлені у варіативній складовій навчального плану серед дисциплін за вибором студента.

Дослідження сутності та змісту комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти, специфіки їхньої діяльності, вимог до професійної діяльності майбутніх освітніх консультантів, визначених у державних стандартах обумовило розробку акме-орієнтованої моделі формування цього складного особистісного утворення.

Основними складниками акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів стали: мета, акмеологічний підхід, принципи, компоненти комунікативної культури, зміст підготовки,

етапи формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів, педагогічні умови, за яких процес формування комунікативної культури стане ефективнішим, форми та методи; критерії і показники, рівні сформованості, результат, структурні блоки.

Акме-орієнтована модель формування комунікативної культури майбутніх консультантів освітньої сфери містить такі блоки: цільовий, змістово-процесуальний, результативний.

Цільовий блок відображає мету процесу формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів, яка полягає у формуванні знань, умінь і навичок майбутнього фахівця у сфері здійснення консультативної діяльності та професійної взаємодії; провідний методологічний підхід та загально дидактичні принципи, що забезпечують формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів.

Мета запропонованої моделі – формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів. Мета формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти є визначальним елементом акме-орієнтованої моделі, якому підпорядковані усі інші складові.

Для досягнення визначеної мети доцільно застосовувати *акмеологічний підхід*, якому належить особливе місце серед методологічних підходів, які відіграють важливу роль у формуванні комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів. Вкрай необхідно сформулювати у майбутніх фахівців потребу в удосконаленні та оновленні професійно значущих знань, умінь і навичок, а також формування прагнення до професійного успіху та до вершин професіоналізму. Відомо, що акмеологічний підхід спрямований на вдосконалення і корекцію професійної діяльності, забезпечує керування індивідуально-професійним розвитком майбутнього фахівця, орієнтує його на постійне самовдосконалення і здатність до самореалізації, саморегуляції і самоорганізації, формує ціннісні орієнтації та стратегічні напрямки особистісного і професійного зростання. Саме на такий високий рівень мають бути орієнтовані майбутні консультанти у сфері освіти, оскільки від професіоналізму здійснення освітньо-консультативної діяльності залежить ефективність психолого-педагогічного та методичного супроводу особистісного і професійного зростання усіх суб'єктів освітнього процесу.

Акмеологічний підхід у формуванні комунікативної культури дає змогу майбутнім фахівцям у сфері освітнього консультування розкрити та реалізувати свій комунікативний потенціал, використати особисті комунікативні ресурси з метою досягнення успіху в майбутній професійній діяльності, забезпечує можливість самоактуалізації у сфері спілкування, сприяє формуванню позитивного і творчого відношення до себе і оточуючих, а також готовності на досягнення вершин професіоналізму.

На підставі провідного положення акмеологічного підходу про необхідність забезпечення кожному майбутньому фахівцеві можливостей досягнення вершин успіху в професійній підготовці [2] ми визначили одну з дисциплін навчального плану, вивчення якої забезпечить передумови виникнення таких можливостей: «Комунікативна культура педагога-дорадника та основи педагогічної конфліктології», метою якої є формування у майбутніх педагогів-дорадників ґрунтовних теоретичних знань про комунікативну культуру, її зміст, структуру і функціональний склад та ораторське мистецтво як галузь сучасного мовленнєвого впливу; озброєння студентів сучасними теоріями з конфліктології, розуміння поняття «педагогічного конфлікту» та можливостей його вирішення, розвиток умінь застосовувати набуті знання у профілактиці і вирішенні конфліктів у всіх сферах життєдіяльності людини.

Забезпечення акмеологічного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх консультантів освітньої галузі має бути спрямоване на вивчення акме студентів для стимулювання досягнення особистісних вершин під час профільної підготовки; а також на створення акмеологічного розвивального середовища, яке б стимулювало студентів на досягнення успіху в діяльності щодо високого рівня розвитку комунікативної культури як основи їхньої професійно-консультативної діяльності, що передбачає всебічну ефективну взаємодію.

При побудові акме-орієнтованої моделі ми визначили базові дидактичні *принципи* цілісного педагогічного процесу, урахування яких сприяє формуванню комунікативної культури майбутніх консультантів освітньої сфери: принцип наочності; принцип системності; принцип доступності; принцип універсальності; принцип науковості; принцип цілеспрямованості педагогічного процесу; принцип систематичності та послідовності; принцип свідомості, активності, самодіяльності, творчості студентів у педагогічному процесі; принцип вибору оптимальних методів, форм, засобів навчання і виховання; принцип комплексного підходу до навчання.

Змістово-процесуальний блок моделі формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти охоплює визначені нами компоненти комунікативної культури, зміст підготовки, етапи, форми, методи, засоби та технології, педагогічні умови ефективного формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти. Цей блок забезпечує певний результат, рівень знань студентів про комунікативну культуру, про її сутність та специфіку під час вивчення комунікативно орієнтованих дисциплін та комунікативних блоків у дисциплінах циклу спеціальної підготовки, спроможність використовувати набуті знання, вміння та навички для здійснення ефективної професійної діяльності майбутнього освітнього консультанта.

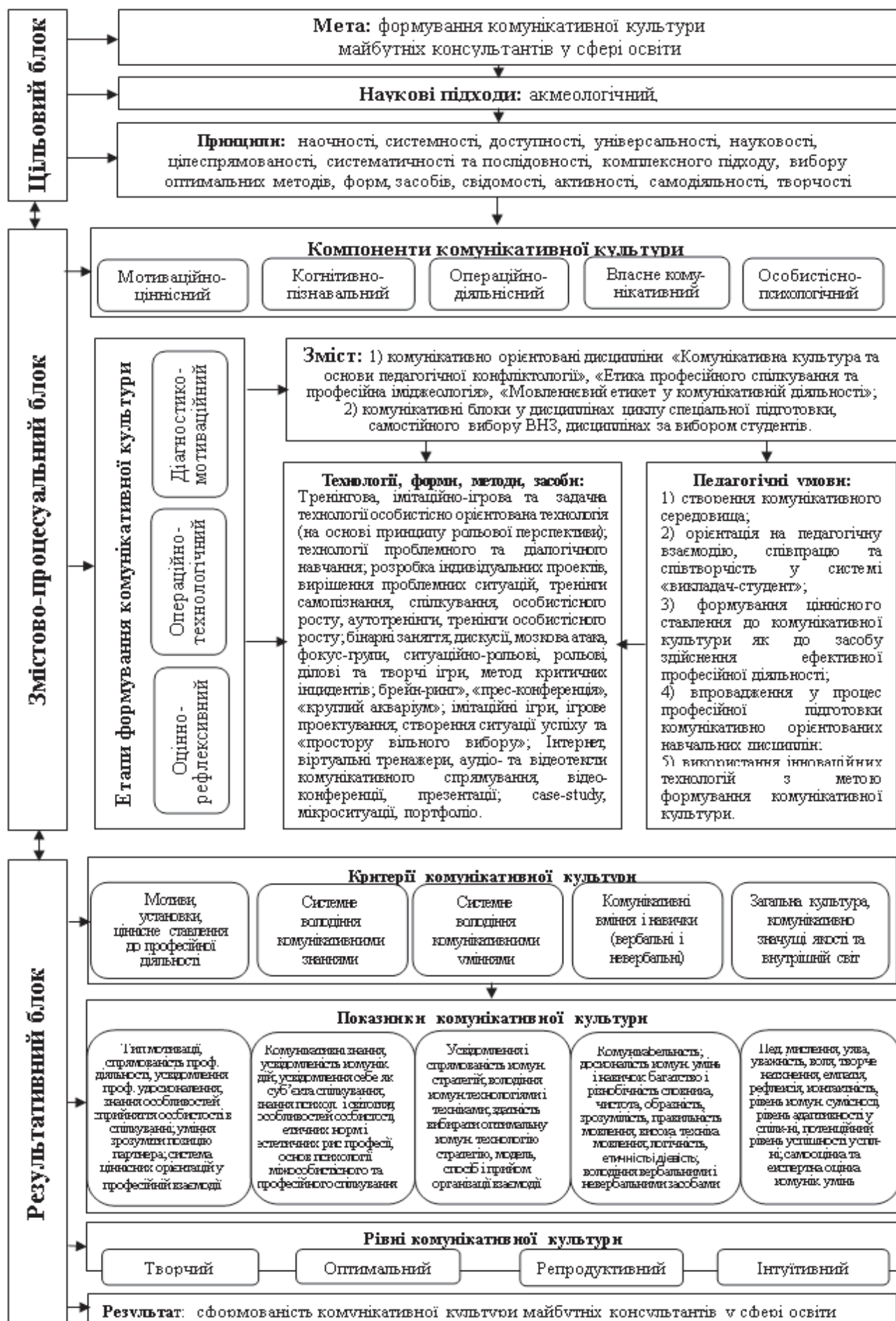

Рис. 1. Акме-орієнтована модель формування комунікативної культури

Сформованість комунікативної культури фахівців освітньо-консультативної сфери визначається їх професійною готовністю до здійснення комунікативної діяльності, представленою такими взаємопов'язаними *структурними компонентами*: мотиваційно-ціннісним, когнітивно-пізнавальним, операційно-діяльним, власне комунікативним та особистісно-психологічним.

Мотиваційно-ціннісний компонент комунікативної культури майбутнього освітнього консультанта – це система мотивів, ціннісних орієнтацій, сенсових установок, якими керується фахівець під час спілкування і які опосередковують його сприймання та оцінку різноманітних професійних ситуацій, визначають вибір способів і прийомів спілкування з партнерами (клієнтами).

Когнітивно-пізнавальний компонент комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів базується на когнітивних процесах особистості, особливостях їх розвитку, формування комунікативних знань, а також умінь чітко і зрозуміло викладати думки, передавати інформацію вербальними та невербальними засобами, організувати і підтримувати діалог.

Операційно-діяльним компонент комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів є практичним виявленням у професійній діяльності творчого комунікативного стилю, творчого мислення, сформованості технологій розв'язання комунікативних завдань, готовності виявлення комунікативної культури тощо.

Власне комунікативний компонент комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів представлений комунікативними вміннями і навичками (вербальні і невербальні), знаннями рідної мови, мови жестів та міміки, засоби знаково-символічної комунікації, знаннями психологічних технік комунікації та демонстрації мотивації до ефективної комунікації на загальнолюдському та професійному рівні.

Особистісно-психологічний компонент комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів являє собою сукупність індивідуально-ціннісних та індивідуально-особистісних утворень, які є внутрішнім результатом психічної діяльності особистості, втілюються у відповідних моральних і комунікативних якостях і визначають характер її комунікативної активності.

Процес формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів – процес довготривалий і проходить за певними етапами, що є логічно завершеними відрізками навчально-виховного процесу, яким відповідають чіткі цільові установки, певний предметний зміст, конкретне дидактико-методичне забезпечення. Ми виділили три взаємопов'язаних *етапи формування комунікативної культури майбутніх фахівців у галузі освітнього консультування*, в основу виокремлення яких покладено психологічні та педагогічні дослідження про вікові та індивідуальні особливості студентів, теорію єдності діяльності й спілкування, основні труднощі роботи вищої школи щодо формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів.

Враховуючи мету та завдання формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів у процесі магістерської підготовки, було визначено її *зміст*. Він передбачає оволодіння майбутніми фахівцями усією системою знань, умінь та навичок продуктивної комунікативної діяльності, яка забезпечує ефективне формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів та є необхідною для результативного здійснення професійної діяльності.

Зміст підготовки з метою формування комунікативної культури студентів спрямований на вирішення конкретних, чітко окреслених завдань за допомогою *певних технологій, форм, методів та засобів* на кожному етапі формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів та передбачає вивчення комунікативно орієнтованих дисциплін «Комунікативна культура та основи педагогічної конфліктології», «Етика професійного спілкування та професійна іміджеологія», «Мовленнєвий етикет у комунікативній діяльності» та комунікативних блоків у дисциплінах циклу спеціальної підготовки.

Розглянемо детально кожен етап запропонованої нами акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти.

На першому, *діагностико-мотиваційному етапі* формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів здійснюється перевірка мотивації до професійної діяльності, комунікації після вступу студентів у вищий навчальний заклад шляхом опитування, анкетування, тестування, виконання письмових робіт.

Завданнями названого етапу є: сприяння усвідомленню студентами проблеми формування комунікативної культури як показника їх професійної компетентності; засвоєння системи гуманістичних педагогічних цінностей та ціннісних орієнтацій; створення власного професійного ідеалу як освітнього консультанта в ракурсі проблеми комунікативної культури; побудова власної програми професійного вдосконалення комунікативної культури; розвиток здатності осмислювати культурно-комунікативний процес, прогнозувати можливі шляхи розвитку комунікативної ситуації; ознайомлення майбутніх фахівців з системою знань про сутність, структуру, функції та особливості комунікативної культури, зокрема у професійній діяльності.

Зміст діагностико-мотиваційного етапу визначається основними засадами: 1) вибір і обґрунтування оптимальних методів, прийомів і форм організації навчально-виховного процесу; 2) перевірка наявності та узгодженості дидактичних засобів, що впливають на формування комунікативної культури; 3) підбір комплексних,

творчих вправ, методики перевірки рівнів сформованості мотивації стосовно комунікативної культури; 4) вивчення структури та ієрархії мотивів професійної діяльності майбутніх фахівців освітньо-консультативної галузі, анкетування студентів, впровадження практичних завдань з формування внутрішньої мотивації.

На цьому етапі ефективним є використання тренінгової технології, задачного та ігрового підходів, методу бесіди та розробки студентами індивідуальної програми та плану професійного самовдосконалення на основі вивчення власного рівня комунікативної культури, визначення особистісних рис, важливих для продуктивного спілкування в особистісній та професійній сферах. Також можливе застосування тренінгів особистісного росту, технології проблемного та діалогічного навчання та методів бесіди, диспуту, конференції, годин спілкування.

На другому, *операційно-технологічному етапі* формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів здійснюється формування таких умінь та навичок комунікативної культури як: моделювання оптимальної взаємодії на засадах гуманістики за суб'єкт-суб'єктною схемою; володіння засобами вербальної та невербальної комунікації; встановлення психологічного контакту та продуктивних взаємостосунків у процесі консультативної діяльності; вміння будувати програми самовдосконалення у професійній комунікативній взаємодії. Для досягнення цього необхідно визначити форми, структуру, зміст, принципи, компоненти комунікативної культури, поєднати теоретичний матеріал та його практичне втілення. Під час формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів основна увага приділяється дисциплінам за вибором студентів «Комунікативна культура та основи педагогічної конфліктології», «Етика професійного спілкування та професійна іміджеологія», «Мовленнєвий етикет у комунікативній діяльності», що дає можливість через визначені дисципліни формувати комунікативну культуру майбутнього освітнього консультанта. На цьому етапі студенти мають усвідомити важливість формування комунікативної культури, її складових.

Зміст операційно-технологічного етапу визначається основними засадами: 1) створення умов для включення студентів у різні види навчальної діяльності з метою формування теоретичних основ комунікативної культури; 2) формування певних комунікативних якостей, практичних умінь й навичок з комунікативної культури, взаємозв'язок теорії з практикою; 3) поєднання вивчення теоретичного матеріалу з практичною діяльністю, самостійною роботою з метою формування у студентів первинного комунікативно-культурного досвіду; 4) імітаційне моделювання майбутньої професійної діяльності, спрямоване на вдосконалення комунікативних вмінь та навичок, фокус-групи, ситуаційно-рольові ігри, самостійна робота з джерелами професійної інформації, метод критичних інцидентів; особистісно орієнтована технологія (на основі принципу рольової перспективи) та семінари, практикуми, вирішення проблемних ситуацій, тренінги самопізнання, спілкування, особистісного росту, аутотренінги

На третьому, *оцінно-рефлексивному етапі* формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів відбувається розвиток комунікативної культури під час вивчення рекомендованих навчальних дисциплін; формування навичок оцінно-рефлексивної діяльності майбутніх фахівців освітньо-консультативної галузі (самостійний аналіз та подальша самокорекція щодо комунікативної культури); узагальнення й систематизація набутих знань студентів; розвиток потреби в постійному самовдосконаленні комунікативної культури; визначення шляхів самокорекції у культурно-комунікативному розвитку; усвідомлення своїх професійних можливостей у процесі формування комунікативної культури. Студенти залучаються до формування та розвитку особистої комунікативної культури шляхом ділової взаємодії, програвання професійних ролей, рефлексії; надання свободи у виборі власної траєкторії формування комунікативної культури.

Зміст оцінно-рефлексивної етапу визначається основними засадами: 1) вивчення змін, динаміки у ставленні майбутніх фахівців освітньо-консультативної галузі до формування комунікативної культури; 2) визначення рівня сформованості всіх компонентів комунікативної культури; 3) надання студенту допомоги в опануванні необхідних методик, проведення анкетування, спрямування подальшої самоосвітньої діяльності майбутніх консультантів у сфері освіти; 4) формування високого рівня ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями й комплексне та систематичне застосування майбутніми освітніми консультантами системи умінь і навичок комунікативної культури у подальшому професійному та особистісному зростанні.

Тренінгова, імітаційно-ігрова та задачна технології; рольові, ділові та творчі ігри, дискусії, тренінги, підготовка конкурсних робіт та доповідей на студентські конференції розробка індивідуальних проєктів є ефективними на оцінно-рефлексивну етапі формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти.

Загальні дидактичні принципи і акмеологічний підхід формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів дозволили визначити педагогічні умови цього процесу, а саме:

1. *Створення комунікативного середовища* передбачає умови для максимального комунікативного розвитку особистості майбутнього фахівця освітньо-консультативної галузі та обумовлено тим, що у навчальному процесі забезпечується не лише його інформаційно-процесуальний зміст, але й студенти отримують ще й зразки

комунікативної поведінки. Визначена педагогічна умова є вкрай важливою у процесі формування комунікативної культури, оскільки майбутня професійна діяльність освітніх консультантів безпосередньо пов'язана з різноплановою взаємодією.

2. *Орієнтація на педагогічну взаємодію, співпрацю та співтворчість у системі «викладач-студент»* дозволить майбутньому освітньому консультанту перенести акценти з системи знань на розвиток культурно-комунікативних можливостей, розглядати навчальні дисципліни не лише як джерело навчальної інформації, а й як засіб розвитку комунікативно та культурно спрямованої особистості. Набувши досвіду педагогічної взаємодії, співпраці та співтворчості, майбутній фахівець буде здатний забезпечити умови для саморозвитку, самовияву, самореалізації як власної особистості, так й особистостей інших учасників освітньо-консультативного процесу. Зміна характеру навчання на ґрунті педагогічної взаємодії, співпраці та співтворчості значно підвищує результативність професійної підготовки, рівень готовності студентів до комунікативної діяльності.

3. *Формування ціннісного ставлення до комунікативної культури як до засобу здійснення ефективної професійної діяльності* передбачає умови за яких майбутній освітній консультант вибудовує модель своєї комунікативної культури, яка стає орієнтиром у його комунікативно-професійному розвитку і самовдосконаленні, що визначає спрямованість фахівця у спілкуванні з колегами, партнерами, клієнтами, відображає його переконання і уявлення про доцільну організацію ділової взаємодії та здійснення комунікації. Зазначена педагогічна умова є надзвичайно ваговою, адже сприяє розумінню комунікативної культури як загальнолюдської цінності, як професійної цінності тощо. Відбувається побудова студентами власного оцінного судження щодо моделювання культури комунікативної поведінки, застосування вербальних і невербальних засобів, вироблення свого індивідуального стилю комунікативної діяльності як способу самовираження через цю діяльність у діяльності професійній.

4. *Впровадження у процес професійної підготовки майбутніх освітніх консультантів комунікативно орієнтованих навчальних дисциплін*, зокрема навчальної дисципліни «Комунікативна культура освітнього консультанта та основи педагогічної конфліктології», спрямованої на формування у майбутніх освітніх консультантів ґрунтовних теоретичних знань про комунікативну культуру, її зміст, структуру і функціональний склад та ораторське мистецтво як галузь сучасного мовленнєвого впливу; озброєння студентів сучасними теоріями з конфліктології, розуміння поняття «педагогічного конфлікту» та можливостей його вирішення, розвиток умінь застосовувати набуті знання у профілактиці і вирішенні конфліктів у всіх сферах життєдіяльності людини. Реалізація цієї педагогічної умови передбачає спрямованість змісту на формування комунікативної свідомості особистості, вдосконалення комунікативних компетентностей, які визначають комунікативні дії фахівців і координують систему професійно-комунікативних цінностей; вироблення і закріплення у студентів морально-етичних переконань міжособистісної професійно-комунікативної взаємодії; вироблення потреби у підвищенні своєї загальної, комунікативної та конфліктологічної культури.

5. *Використання інноваційних технологій з метою формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів*, зокрема ігрових, діалогових, тренінгових спрямоване на особистісний розвиток майбутніх фахівців, їхню здатність набувати нового досвіду на основі цілеспрямованого формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку. Використання на заняттях інноваційних технологій навчання, зокрема ігрових, діалогових, створення комунікативних ситуацій, підвищує мотивацію студентів до навчання, сприяє розвитку цікавості, стимулює студентів до активної мовленнєвої діяльності. Забезпечення даної умови пов'язане зі створенням комунікативного середовища, розширенням простору співпраці у системі «студент-студент» та «викладач-студент». Застосування таких технологій надає можливість студентам проявити активність, дозволяє спрогнозувати можливу комунікативну поведінку учасників, обрати відповідні мовні засоби для досягнення комунікативної мети, розвиває пізнавальні здібності тощо.

Результативний блок акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти включає критерії, показники, рівні сформованості комунікативної культури та результат; спрямований на аналіз, розуміння, усвідомлення особистістю особливостей професійної діяльності освітнього консультанта, специфіки комунікативної культури, комунікативних знань, умінь та навичок, досвіду професійно-комунікативної взаємодії. Результативний блок передбачає сформованість комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів, забезпечує ціннісне ставлення до комунікативної культури як засобу ефективного здійснення професійної діяльності; здатність до аналізу процесу й результатів культури спілкування; оцінки та контролю рівня своєї комунікативної культури (систематичне порівняння результатів окремих етапів процесу з передбачуваними орієнтирами та критична оцінка своїх досягнень) тощо.

Визначені вище компоненти комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів дали можливість визначити критерії, показники та рівні (творчий, оптимальний, репродуктивний та інтуїтивний) сформованості комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів.

Результатом реалізації акме-орієнтованої моделі має бути зростання рівня сформованості комунікативної культури майбутніх консультантів у сфері освіти.

Висновки... Специфіка створеної концептуальної акме-орієнтованої моделі формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів у процесі фахової підготовки визначається, насамперед, системністю. Представлені у моделі технології, форми, методи не є інноваційними і доволі часто використовуються у навчально-виховному процесі, однак відбувається це несистематично, не маючи на меті формування комунікативної культури. Впровадження розробленої акме-орієнтованої моделі та реалізація науково-методичного забезпечення дисциплін, що спрямовані на формування комунікативної культури на засадах акмеологічного підходу, дозволяє надати процесу формування комунікативної культури майбутніх освітніх консультантів цілеспрямованого, логічного, послідовного, результативного характеру.

Використана література:

1. Гузій Н. В. Педагогічне дорадництво як інноваційний напрям магістерської підготовки фахівців у вищій школі / Н.В. Гузій // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки та перепідготовки освітянських кадрів : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 листопада 2015 року) / уклад. Н.В. Гузій, В.І. Саюк. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 167-170.
2. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : монографія / О.А. Дубасенюк, Т.В. Семенюк, О.Є. Антонова. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 192 с.

Щербина Д.В.

**АКМЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРОЦЕССА
ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ
БУДУЩИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОНСУЛЬТАНТОВ**

В статье освещена концептуальная акме-ориентированная модель формирования коммуникативной культуры будущих образовательных консультантов. Обоснована необходимость разработки акме-ориентированной модели формирования коммуникативной культуры образовательных консультантов в соответствии со спецификой их деятельности, требований к профессиональной деятельности, определенных в государственных стандартах. Охарактеризованы основные составляющие представленной модели: цель, акмеологический подход, принципы, компоненты коммуникативной культуры, содержание подготовки, этапы формирования коммуникативной культуры будущих образовательных консультантов, педагогические условия, при которых процесс формирования коммуникативной культуры станет более эффективным, формы и методы; критерии и показатели, уровни сформированности, результат, структурные блоки.

Ключевые слова: коммуникативная культура, акме-ориентированная модель, образовательный консультант.

Shcherbyna D.V.

**ACMEOLOGICAL BASES OF SIMULATION
OF THE PROCESS OF FORMING A COMMUNICATIVE CULTURE
OF FUTURE EDUCATIONAL CONSULTANTS**

The article focuses on the conceptual acme-oriented model of formation of the communicative culture of future educational consultants. The educational standards, educational qualification characteristics, educational and professional programs, curricula, and work curricula for individual disciplines were analyzed, which made it possible to establish their lack of orientation towards the formation of a communicative culture of educational consultants. Consideration of the requirements for the professional activity of future educational advisers identified in the educational qualification characteristic and educational-professional program indicates the close connection of the identified experts with communicative activities.

The necessity of developing an acme-oriented model of forming a communicative culture of educational consultants is grounded in accordance with the specifics of their activities, requirements for professional activity, defined in the state standards. The main components of the presented model are described: purpose, acmeological approach, principles, components of communicative culture, content of preparation, stages of formation of the communicative culture of future educational consultants, pedagogical conditions in which the process of formation of a communicative culture becomes more effective, forms and methods; criteria and indicators, levels of formation, result, structural blocks.

Specificity of the created conceptual acme-oriented model of formation of the communicative culture of future educational consultants in the process of professional training is determined, first and foremost, systematically. The models, technologies, forms, methods presented in the model are not innovative and are quite often used in the educational process, but this happens not systematically, without the aim of forming a communicative culture. The implementation of the developed acme-oriented model and the implementation of scientific and methodological support for disciplines aimed at forming a communicative culture based on the principles of the acmeological approach can provide the process of forming a communicative culture of future educational consultants of purposeful, logical, consistent, productive character.

Key words: communicative culture, acme-oriented model, educational consultant.

Подано до редакції 14.12.2018.